

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio LXXXVII. De decimis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

modum oblationis, quae est spontanea: sic habet, q non fit certa...

Super Quaestione Oblationis septime Articulum primum.

Deus, ita generali beneficio toti humano generi contulit terrae dominium, sicut illud Psal. 113. Terram autem dedit filiis hominum.

QVAESTIO LXXXVII.

De decimis in quatuor articulos diuisa.

Ostea considerandum est de decimis.

Et circa primum quaeruntur quatuor.

Primo, Vtrum homines teneantur ad soluendas decimas ex necessitate praeccepti.

Secundo, De quibus rebus sint decimae danda.

Tertio, Quibus debeant dari.

Quarto, Quibus competat eas dare.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum homines teneantur dare decimas ex necessitate praeccepti.

Ad primum sic proceditur. Videtur, quod homines non teneantur dare decimas ex necessitate praeccepti.

Primum sic proceditur. Videtur, quod homines non teneantur dare decimas ex necessitate praeccepti. Praecceptum enim de solutione decimarum in lege veteri datur, ut patet Leuitic. 27.

Omnes decimae terrae siue de frugibus, siue de pomis arborum, Domini sunt. & infra: Omnium decimarum ouis, & bouis, & caprae, quae sub pastoris virga traesunt, quicquid decimum venerit, sanctificabitur Domino. Non autem

constat autem quod decimae ad diuinum cultum, immo ad Deum ipsum ordinabantur in recognitionem sui vniuersalis dominij, ut patet extra de decimis. c. Tua nobis. ergo est ceremonialis.

Ad hoc dicitur, quod dicitur inter ceremonialia & iudicialia, intelligenda est sic: ceremonialia sunt quae ad Deum, vel diuinum cultum immediate referuntur. Illa autem quae mediante equalitate populi, & ministrorum, aut ministrorum inter se ad Deum referuntur, ad iudicialia proprie spectant. Vnumquodque enim penes id quod dicitur, & immediate habet iudicandum est. Quia igitur decimae per se directe, & immediate ordinantur ad equalitatem inter mi-

nistros Dei, & populum seruandam, ac etiam inter ministros inter se, & mediante hac ordinatur ad Deum: ideo inter iudicialia, non ceremonialia, est praecceptum computandum. De creta- lis autem illa intelligenda est mediate, & facto, non immediate, & instituto. Non enim decimae sunt institutae ut immediate Deo offer-

antur in signum vniuersalis dominij, sicut sacrificia, oblationes & primitiae: sed sunt institutae, ut sit in domo Dei cibis pro-

terialis dominij, sicut sacrificia, oblationes & primitiae: sed sunt institutae, ut sit in domo Dei cibis pro-

terialis dominij, sicut sacrificia, oblationes & primitiae: sed sunt institutae, ut sit in domo Dei cibis pro-

terialis dominij, sicut sacrificia, oblationes & primitiae: sed sunt institutae, ut sit in domo Dei cibis pro-

terialis dominij, sicut sacrificia, oblationes & primitiae: sed sunt institutae, ut sit in domo Dei cibis pro-

terialis dominij, sicut sacrificia, oblationes & primitiae: sed sunt institutae, ut sit in domo Dei cibis pro-

terialis dominij, sicut sacrificia, oblationes & primitiae: sed sunt institutae, ut sit in domo Dei cibis pro-

terialis dominij, sicut sacrificia, oblationes & primitiae: sed sunt institutae, ut sit in domo Dei cibis pro-

terialis dominij, sicut sacrificia, oblationes & primitiae: sed sunt institutae, ut sit in domo Dei cibis pro-

terialis dominij, sicut sacrificia, oblationes & primitiae: sed sunt institutae, ut sit in domo Dei cibis pro-

terialis dominij, sicut sacrificia, oblationes & primitiae: sed sunt institutae, ut sit in domo Dei cibis pro-

terialis dominij, sicut sacrificia, oblationes & primitiae: sed sunt institutae, ut sit in domo Dei cibis pro-

terialis dominij, sicut sacrificia, oblationes & primitiae: sed sunt institutae, ut sit in domo Dei cibis pro-

terialis dominij, sicut sacrificia, oblationes & primitiae: sed sunt institutae, ut sit in domo Dei cibis pro-

terialis dominij, sicut sacrificia, oblationes & primitiae: sed sunt institutae, ut sit in domo Dei cibis pro-

terialis dominij, sicut sacrificia, oblationes & primitiae: sed sunt institutae, ut sit in domo Dei cibis pro-

terialis dominij, sicut sacrificia, oblationes & primitiae: sed sunt institutae, ut sit in domo Dei cibis pro-

terialis dominij, sicut sacrificia, oblationes & primitiae: sed sunt institutae, ut sit in domo Dei cibis pro-

terialis dominij, sicut sacrificia, oblationes & primitiae: sed sunt institutae, ut sit in domo Dei cibis pro-

terialis dominij, sicut sacrificia, oblationes & primitiae: sed sunt institutae, ut sit in domo Dei cibis pro-

1. q. 103. ar. 3. & q. 104. arti. 3.

Canon 24. circa mediu.

pars populi, quilibet quadraginta nouem partium populi non habebit nisi de decem partibus rerum, nouem: clerus autem habebit quadraginta nouem partes, habendo decimam quamque partem rerum cuiuslibet quadraginta nouem partium populi, & sic non excedet clerus populum in duabus partibus, ut Leuita excedebat populum, sed in quadraginta partibus: quod est iniquum. Quod vero neutra ratio in litera allata patet intentum, patet ex hoc, quod utraque procedit a communi ad proprium, sed a superiori ad inferius determinate. Licet enim iustitia nostra debeat abudare plus quam iudeorum, non tamen quod ad hanc improporcionem determinationem. Et similiter licet ministri noui testamenti sint honorabiliores, non tamen debent eis stipendium in tanto excessu. Et augeatur hoc dubium de decimis in noua lege, propter duas personales, & propter hoc quod ex integris fructibus decimae soluenda sunt, quae si diligentius computentur non decima, sed quinta forte pars clero addita inuenitur, ut inferius declarabitur: ac per hoc clerus si quinquagesima pars esset populi, excederet quilibet aliam partem populi sibi aequalem non in quadraginta, sed octoginta partibus decimis.

Aug. in sermo. 1. Dominicae 12. post Trinitatis. Et in sermo. de Tempore. 119. r. 10. Et habetur 16. q. 1. ca. Decima a medio.

alia decima, de quibus legitur Deu. 14. Decimam partem separabis de cunctis frugibus tuis, quae nascuntur in terra per annos singulos, & comedes in conspectu domini Dei tui in loco quem elegerit Deus. Erant quoque & aliae decimae, de quibus ibidem subditur. Anno tertio separabis aliam decimam ex omnibus, quae nascuntur tibi eo tempore, & repones intra ianuas tuas, venietque Leuita, qui aliam non habet partem neque possessionem tecum, & peregrinos ac pupillos, & uidua, qui intra portas tuas sunt & comedet, & saturabuntur: sed ad secundas & tertias decimas homines non tenentur tempore gratiae. ergo neque ad primas.

¶ 4. Prat. Quod sine determinatione temporis debetur, nisi statim soluitur, obligat ad peccatum. Si ergo homines tempore gratiae obligarentur ex necessitate precepti ad decimas soluendas in terris, in quibus decimae non soluuntur, omnes essent in peccato mortali, & per consequens etiam ministri Ecclesiae, dissimulando: quod videtur inconueniens: non ergo homines tempore gratiae ex necessitate tenentur ad solutionem decimarum.

SED CONTRA est, quod Aug. dicit, & habetur 16. q. 1. Decima ex debito requiruntur, & qui eas dare noluerint, res alienas inuadunt.

RESPON. Dicendum, quod decimae in veteri lege dabantur ad sustentationem ministrorum Dei. Vnde dicitur Malach. 3. inferte omnem decimationem in horreum meum, ut sit cibus in domo mea. Vnde praecipitur de solutione decimarum partim quidem erat

dispensatio in pauperes, qui de iure debent decimas. Et sic patet, quod non reitae respondendum ad rationes allatas in litera. Et ad utramque rationem non induxit illas ad inferendum determinationem decimarum, sed ad ostendendum, quod populus non debetur ministris Dei, quam populus veteris legis, sed ad ostendendum, quod ministris Dei, qui in maiori includitur ministerio, & a fortiori bonae exteriora, quam in maiori includitur ministerio. Et secundum Apostolum, 2. ad Timotheum. 2. Oportet Episcopum esse hospitalem, & sicut Hieronymus ad Damianum. Quicquid habent clerici, pauperum est, ut dicitur 16. q. 1. c. Quid, & Aug. expresse decimas dari pro usu pauperum adeo asseuerat, ut non dantem decimas, rem totam hominidiorum dicat, quot pauperes ibi morantur, ut habetur ibidem c. Decima. Author quoque expresse in hac q. pluries dicit, decimas dari ministris, ut per eos dispensentur pauperibus. ex hac namque radice solutio omnium oritur. Nam si decimae in subsidium tantum ministrorum dandae essent, ut in veteri mandatum erat lege, nec foret ego oppositas obiectiones solvere, libenterque solutiones audirem aliorum, qui scirent ta excessiua distributione ad aequalitatem deducere. Soluere autem ex hoc, quod Deus sic mandauit, aut quod Ecclesia sic

mandauit, ut daretur Deo, cui non potest excusari, tum quia praecipitur diuinum in lege veteri, tum quia ipso Deo Iesu Christo renouatum est in nouo testamento. & caremonialibus praecipitur, cum dicitur tum quia praecipitur erat, ut decima pars redderetur morale inditum naturali ratione, partim autem erat iudiciale, ex diuina institutione robur habens. Quod enim eis, qui diuino cultui ministrabat ad salutem populi totius, populus necessaria uelut ministraret, ratio naturalis dicitur, sicut & his qui communi utilitati inuigilant. Principibus, & militibus, & alijs huiusmodi stipendia uelut debentur a populo. Vnde & Apostolus hoc probat 1. ad Corinthios. 9. per humanas consuetudines dicens. Quis militat suis stipendijs uelut quis plantauit vineam, & de fructibus eius non edat? Sed determinatio certae partis exhibenda ministris diuini cultus, non est de iure naturali, sed est introducta institutione diuina secundum conditionem illius populi, cui lex dabatur, qui cum in duodecim tribus esset diuisus, duodecima tribus. A. Leuitica, quae tota erat ministris diuini cultus, participata, possessiones non habebat. Vnde conuenienter institutum est, ut reliquae undecim tribus decimam partem suorum prouentuum Leuitis darent, ut honorabilius uiuerent, & quia etiam aliqui per negligentiam erant transgressores futuri. Vnde quantum ad determinationem decimae partis erat iudiciale, sicut & alia multa specialiter in illo populo instituta erant ad aequalitatem inter hoies adiuuicem conseruandam secundum populi illius conditionem, quae naturalia praecipitur dicuntur licet ex consequenti aliquid significet in futurum, sicut & omnia eorum facta, secundum illud 1. ad Corinthios. 10. Omnia in figuram contingebat illis: in quo conueniebant etiam caremonialibus praecipitur, quae

dispensatio in pauperes, qui de iure debent decimas. Et sic patet, quod non reitae respondendum ad rationes allatas in litera. Et ad utramque rationem non induxit illas ad inferendum determinationem decimarum, sed ad ostendendum, quod populus non debetur ministris Dei, quam populus veteris legis, sed ad ostendendum, quod ministris Dei, qui in maiori includitur ministerio, & a fortiori bonae exteriora, quam in maiori includitur ministerio. Et secundum Apostolum, 2. ad Timotheum. 2. Oportet Episcopum esse hospitalem, & sicut Hieronymus ad Damianum. Quicquid habent clerici, pauperum est, ut dicitur 16. q. 1. c. Quid, & Aug. expresse decimas dari pro usu pauperum adeo asseuerat, ut non dantem decimas, rem totam hominidiorum dicat, quot pauperes ibi morantur, ut habetur ibidem c. Decima. Author quoque expresse in hac q. pluries dicit, decimas dari ministris, ut per eos dispensentur pauperibus. ex hac namque radice solutio omnium oritur. Nam si decimae in subsidium tantum ministrorum dandae essent, ut in veteri mandatum erat lege, nec foret ego oppositas obiectiones solvere, libenterque solutiones audirem aliorum, qui scirent ta excessiua distributione ad aequalitatem deducere. Soluere autem ex hoc, quod Deus sic mandauit, aut quod Ecclesia sic

do humanum valde est, vt non plus in nouo testamento, in quo plus tenetur, vt in litera probatur, quis soluiat, quam soluebat in veteri. Et fm hac intelligenda est litera, vt in ipis rōnibus patet.

¶ In eodem artic. dubium occurrit, pro quanto dicitur, q̄ decimæ non diuina, sed Ecclesiastica auctoritate impostæ sunt populo Christiano. Nā op-

portum habetur extra de decimis in pluribus capitulis, vt patet in cap. Parochianos, & c. Aliquibus. Vbi habetur, q̄ ideo decimæ debentur, quia Deus, non homo, sic statuit.

¶ Ad hoc breuiter dicitur, q̄ proculdubio constat, Deum in sua diuina lege decimas dādas decreuisse, nec hoc inter fideles venitur in diuina. Sed diuinum decretum potest referri ad populum veteris testamenti, & ad populum nouæ legis, & si ad primū referatur, habet vim obligatiuā: si ad secundum, habet vim exemplarem, ita q̄ sentias hōi Decretū illud est, Quia Deus in veteri lege obligauit populum suū ad decimam, dedit nobis exemplum similibus obligationis sui sciendæ ab Ecclesia tanquam iustæ, & rationabilis, & p̄iæ.

Cum ergo dicitur, q̄ lege diuina, aut Deo iubere ad decimas tenetur, intellige exemplariter. Nōc alud sancti Patris intellexit, qui leges onere nos esse liberos tā quoad iudicialia, q̄ ceremonialia docuerunt.

¶ In responsione ad quartū tres decimas si vis late intelligere, vide Hiero. super Mal. 3. c. & recitat in Decretis, 16. q. 1. c. Reuerimini. & extra de decimis, c. 1.

¶ In responsione ad quintū eiusdem articuli, dubiū occurrit, quia cū debeatur decimæ partim ex iure nature, & partim ex auctoritate Ecclesiæ, quomodo Ecclesiā possit dissimulare q̄ ex Ecclēsiæ auctoritate pendet, nō tū pot facere, quin naturæ implicaturæ per hoc, qui nihil decimæ soluit, vt in multis Italia locis contingit ex consuetudine, a peccato non excusatur, vtpote iuris nature violator.

¶ Ad hoc dicitur dupliciter. Primò, q̄ quantumcūque aliquis sit debitor alicui, si is eū debetur, satisfactū sibi dicit, nulla est uoluntatis eius, q̄ Ministri aut Ecclesiæ vbi nō peccant, faceri videntur sibi satisfactum. Nec obstat, q̄ omittit petere propter scandalum, ac per hoc nō sponte; quoniam viri spirituales, qui ob amorem profectus spiritualis, in filiis omittunt temporalia sibi debita petere, quales sunt isti, sponte hoc faciunt, quoniam ex amore charitatis mouentur. Similiter non obstat, q̄ decimæ non solum propter ministros, sed propter pauperes dantur a populo Christiano: quoniam ministri sic sunt partes pauperū in temporalibus, ut magis sint partes pauperū, & diuini in spiritualibus. Et propterea cum spirituali profectū populi omissionem decimarum expedit vident, non sunt rei male curæ pauperum. Quamuis facilius dici possit de hoc, q̄ decimæ sunt de iure nature ad victum ministrorū, non pro pauperibus, sed hoc ad electionem ius spectat.

¶ Secundo dicitur, q̄ quia de iure nature, decimæ dande sunt in subsidium ministrorum, ideo si ministri tacentes nō indigent, cessat ratio obligationis in iuris nature. Vnde si indigent, etiam si nō petant, tenentur iure nature eis subuenire omnes potentes, & scientes iuxta curam commisi, iuxta illud Apostoli ad Gala. 6. Communicet is, qui catechizatur ei, qui se catechizat in omnibus bonis. Nolite errare, Deus nō irridetur. Quādoq; autē huiusmodi omisit subueniendi, suis curatis indigentibus, est peccatū veniale, & quādoq; mortale, si enim notabiliter ex huiusmodi omissione patiuntur, nescire omittentes scienter p̄ modulo suo subuenire huiusmodi paribus, excusare a mortali. Violatur namque adeo ius nature, tūc, vt virtus iustitiæ, qua debemus huiusmodi paribus debemus, nō remaneat. Quō enī iustitiæ pars hæc subuenire cum notabili detrimento eius, cuius reddendum est?

¶ In eadē responsione ad quintū, dubiū occurrit, quare auctor in calce illius ap̄positi ly forte dicendo, Nili forte p̄p oblationem animi. Vt namque rem clari sub dubio dicere.

¶ Ad hoc dicitur, q̄ quia nolentes dare petentibus ministris decimas, possent allegare aut prescriptionem, aut Ecclesiæ Romanæ tacitam donationem, eo quod tam diturno tempore scēnt, & tolerauit.

atur sibi satisfactum. Nec obstat, q̄ omittit petere propter scandalum, ac per hoc nō sponte; quoniam viri spirituales, qui ob amorem profectus spiritualis, in filiis omittunt temporalia sibi debita petere, quales sunt isti, sponte hoc faciunt, quoniam ex amore charitatis mouentur. Similiter non obstat, q̄ decimæ non solum propter ministros, sed propter pauperes dantur a populo Christiano: quoniam ministri sic sunt partes pauperū in temporalibus, ut magis sint partes pauperū, & diuini in spiritualibus. Et propterea cum spirituali profectū populi omissionem decimarum expedit vident, non sunt rei male curæ pauperum. Quamuis facilius dici possit de hoc, q̄ decimæ sunt de iure nature ad victum ministrorū, non pro pauperibus, sed hoc ad electionem ius spectat.

¶ Secundo dicitur, q̄ quia de iure nature, decimæ dande sunt in subsidium ministrorum, ideo si ministri tacentes nō indigent, cessat ratio obligationis in iuris nature. Vnde si indigent, etiam si nō petant, tenentur iure nature eis subuenire omnes potentes, & scientes iuxta curam commisi, iuxta illud Apostoli ad Gala. 6. Communicet is, qui catechizatur ei, qui se catechizat in omnibus bonis. Nolite errare, Deus nō irridetur. Quādoq; autē huiusmodi omisit subueniendi, suis curatis indigentibus, est peccatū veniale, & quādoq; mortale, si enim notabiliter ex huiusmodi omissione patiuntur, nescire omittentes scienter p̄ modulo suo subuenire huiusmodi paribus, excusare a mortali. Violatur namque adeo ius nature, tūc, vt virtus iustitiæ, qua debemus huiusmodi paribus debemus, nō remaneat. Quō enī iustitiæ pars hæc subuenire cum notabili detrimento eius, cuius reddendum est?

¶ In eadē responsione ad quintū, dubiū occurrit, quare auctor in calce illius ap̄positi ly forte dicendo, Nili forte p̄p oblationem animi. Vt namque rem clari sub dubio dicere.

¶ Ad hoc dicitur, q̄ quia nolentes dare petentibus ministris decimas, possent allegare aut prescriptionem, aut Ecclesiæ Romanæ tacitam donationem, eo quod tam diturno tempore scēnt, & tolerauit.

ceptum de solutione decimarū, quātum ad id quod erat mortale, datum est in Euāgelio a Dño, vbi dicit Matth. 10. Dignus est operarius mercede sua. & etiā ab Apostolo, vt patet 1. ad Corinth. 9. sed determinatio certę partis est referata ordinationi Ecclesiæ.

AD TERTIVM dicendū, q̄ ante tēpus veteris legis nō erant determinati ministri diuini cultus: sed dī, q̄ primogeniti erant sacerdotes, qui duplicē portionē accipiebant. Et ideo etiā nō erat determinata aliqua pars exhibenda ministris diuini cultus: sed vbi aliquis occurrebat, vnusq; dabat ei, p̄ propria sponte, quod sibi videbatur. Sicut Abraham quodā prophero instinctu dedit decimas Melchisedech sacerdoti Dei summi, vt dī Genes. 14. Et similiter Jacob decimas vouit se daturū, quis nō videatur decimas vouisse, quasi aliquibus ministris exhibēdas, sed in diuinū cultum, puta, ad sacrificiorū consummationem. Vnde signanter dicit, Offeram tibi decimas.

AD QVARTVM dicendū, q̄ secūde decimæ, quæ reseruabatur ad sacrificia offerenda, locū in noua lege nō habet, cessantibus legalibus victimis. Tertie verò decimæ, quas cum pauperibus comedere debebant, in noua lege augentur per hoc, q̄ Dñs nō solum decimā partem, sed oīa superflua pauperibus iubet exhiberi, secūdem illud Lucę 11. Quod superest, date cleemosynam. Ipsæ etiam decimæ quę ministris Ecclesię dantur, per eos debent in vltus pauperū dispensari.

AD QVINTVM dicendum, q̄ ministri Ecclesiæ maiorem curā debent habere spiritualium bonorū in populo promouendorū, q̄ temporalium colligendorū. Et ideo Apost. noluit vti potestate sibi a Domino tradita, vt acciperet stipendia victus ab his, quibus Euāgelium predicabat, ne daretur ali quod impedimentum Euāgelio Christi. Nec tamen peccabant illi, qui ei non subueniebant, alioquin Apostolus eos corrigere nō omisit. Et similiter laudabiliter ministri Ecclesiæ decimas Ecclesiæ non requirunt, vbi sine scandalo requiri non possent propter dissue-

¶ Ad hoc dicitur, q̄ quia nolentes dare petentibus ministris decimas, possent allegare aut prescriptionem, aut Ecclesiæ Romanæ tacitam donationem, eo quod tam diturno tempore scēnt, & tolerauit.

ceptum de solutione decimarū, quātum ad id quod erat mortale, datum est in Euāgelio a Dño, vbi dicit Matth. 10. Dignus est operarius mercede sua. & etiā ab Apostolo, vt patet 1. ad Corinth. 9. sed determinatio certę partis est referata ordinationi Ecclesiæ.

AD TERTIVM dicendū, q̄ ante tēpus veteris legis nō erant determinati ministri diuini cultus: sed dī, q̄ primogeniti erant sacerdotes, qui duplicē portionē accipiebant. Et ideo etiā nō erat determinata aliqua pars exhibenda ministris diuini cultus: sed vbi aliquis occurrebat, vnusq; dabat ei, p̄ propria sponte, quod sibi videbatur. Sicut Abraham quodā prophero instinctu dedit decimas Melchisedech sacerdoti Dei summi, vt dī Genes. 14. Et similiter Jacob decimas vouit se daturū, quis nō videatur decimas vouisse, quasi aliquibus ministris exhibēdas, sed in diuinū cultum, puta, ad sacrificiorū consummationem. Vnde signanter dicit, Offeram tibi decimas.

AD QVARTVM dicendum, q̄ secūde decimæ, quæ reseruabatur ad sacrificia offerenda, locū in noua lege nō habet, cessantibus legalibus victimis. Tertie verò decimæ, quas cum pauperibus comedere debebant, in noua lege augentur per hoc, q̄ Dñs nō solum decimā partem, sed oīa superflua pauperibus iubet exhiberi, secūdem illud Lucę 11. Quod superest, date cleemosynam. Ipsæ etiam decimæ quę ministris Ecclesię dantur, per eos debent in vltus pauperū dispensari.

AD QVINTVM dicendum, q̄ ministri Ecclesiæ maiorem curā debent habere spiritualium bonorū in populo promouendorū, q̄ temporalium colligendorū. Et ideo Apost. noluit vti potestate sibi a Domino tradita, vt acciperet stipendia victus ab his, quibus Euāgelium predicabat, ne daretur ali quod impedimentum Euāgelio Christi. Nec tamen peccabant illi, qui ei non subueniebant, alioquin Apostolus eos corrigere nō omisit. Et similiter laudabiliter ministri Ecclesiæ decimas Ecclesiæ non requirunt, vbi sine scandalo requiri non possent propter dissue-

¶ Ad hoc dicitur, q̄ quia nolentes dare petentibus ministris decimas, possent allegare aut prescriptionem, aut Ecclesiæ Romanæ tacitam donationem, eo quod tam diturno tempore scēnt, & tolerauit.

ceptum de solutione decimarū, quātum ad id quod erat mortale, datum est in Euāgelio a Dño, vbi dicit Matth. 10. Dignus est operarius mercede sua. & etiā ab Apostolo, vt patet 1. ad Corinth. 9. sed determinatio certę partis est referata ordinationi Ecclesiæ.

AD TERTIVM dicendū, q̄ ante tēpus veteris legis nō erant determinati ministri diuini cultus: sed dī, q̄ primogeniti erant sacerdotes, qui duplicē portionē accipiebant. Et ideo etiā nō erat determinata aliqua pars exhibenda ministris diuini cultus: sed vbi aliquis occurrebat, vnusq; dabat ei, p̄ propria sponte, quod sibi videbatur. Sicut Abraham quodā prophero instinctu dedit decimas Melchisedech sacerdoti Dei summi, vt dī Genes. 14. Et similiter Jacob decimas vouit se daturū, quis nō videatur decimas vouisse, quasi aliquibus ministris exhibēdas, sed in diuinū cultum, puta, ad sacrificiorū consummationem. Vnde signanter dicit, Offeram tibi decimas.

AD QVARTVM dicendum, q̄ secūde decimæ, quæ reseruabatur ad sacrificia offerenda, locū in noua lege nō habet, cessantibus legalibus victimis. Tertie verò decimæ, quas cum pauperibus comedere debebant, in noua lege augentur per hoc, q̄ Dñs nō solum decimā partem, sed oīa superflua pauperibus iubet exhiberi, secūdem illud Lucę 11. Quod superest, date cleemosynam. Ipsæ etiam decimæ quę ministris Ecclesię dantur, per eos debent in vltus pauperū dispensari.

AD QVINTVM dicendum, q̄ ministri Ecclesiæ maiorem curā debent habere spiritualium bonorū in populo promouendorū, q̄ temporalium colligendorū. Et ideo Apost. noluit vti potestate sibi a Domino tradita, vt acciperet stipendia victus ab his, quibus Euāgelium predicabat, ne daretur ali quod impedimentum Euāgelio Christi. Nec tamen peccabant illi, qui ei non subueniebant, alioquin Apostolus eos corrigere nō omisit. Et similiter laudabiliter ministri Ecclesiæ decimas Ecclesiæ non requirunt, vbi sine scandalo requiri non possent propter dissue-

& toleravit : idcirco author sub dubitationis nota haec dixit.
¶ In eadem responsione iuncta corpori ar. nota, qd si ges aliqua vellet fide Christiana amplexi sine onere decimarum, non solum Ecclesia possit eis hoc concedere, quia Ecclesiastica authoritate decimae debentur: sed deberet eis hoc concedere, quia ministri Ecclesiae maiore debent habere cura spiritualium bonorum in populo promouendorum . quam temporalium colligendorum . Et Apostoli exemplo effecere deberet, ne decimarum onus presteret impedimentum Evangelio Christi.

Q. praeced. ¶ Super Quaestione octuagesimali septima articulum secundum.

IN artic. 2. eiusdem § 7. q. dubium occurrit circa rationem litterarum in corpore art. f. Seminariis spiritualibus, debentur carnalia, sub quibus continentur quaecumque possidemus, ergo de omnibus possidentibus debentur decimae. Videtur namque ratio haec in illatione deficere, a carnalibus confuse ad carnalia distributum vniuersaliter descendendo, quod non licet. sicut non valet: Animal ambulat, ergo omne animal ambulat: vel, ergo omnis speciem animalis aliquid ambulat.
¶ Ad hoc dicitur, quod intentio authoris tendere videtur non ad necessitatem, sed ad rationabilitatem Ecclesiastici statuti de soluenda decima omnium iuste possessorum. & tenet discursus suus subtilitatis hac propositione, scilicet, quod non est maior ratio de vno carnali, quam de alio. Hac.n. adiuncta propositione, patet nullum vitium in illatione inueniri. Si, n. carnalia debentur, & non est maior ratio de vno, quam de alio, consequens est, quod omnia, aut nullum decimarum subiacent.
¶ In eodem articulo in responsione ad vltimum aduerte, quod quia Ecclesia sic statuit, quod ex integris fructibus de-

tudinem, vel propter aliquam aliam causam. Nec tamen sunt in statu damnationis, qui non soluunt in locis illis, in quibus Ecclesia non petit, nisi forte propter obstinationem animi, habentes voluntatem non soluendi, etiam si ab eis peterentur.

ARTICVLVS II.

¶ Vtrum de omnibus teneantur homines decimas dari.

AD SECVNDVM sic procedit. Videtur, quod non de omnibus teneantur homines decimas dare. Solutio enim decimarum videtur esse ex veteri lege introducta: sed in veteri lege nullum preceptum datur de personalibus decimis, quae scilicet soluntur de his, quae aliquis acquirit ex proprio actu, puta, de mercatoribus, vel de militia: ergo talibus decimas nullus soluere tenetur.

¶ 2. Praet. De male acquisitis non debet fieri oblatio, ut supra dictum est: sed oblationes, quae immediate Deo exhibentur, magis videntur pertinere ad diuinum cultum, quam decimae, quae exhibentur ministris. ergo etiam nec decimae de male acquisitis sunt soluendae.

¶ 3. Praet. Leuit. vlt. Non mandatur solui decima, nisi de frugibus, & pomis arborum, & animalibus quae transeunt sub virga pastoris: sed praeter haec sunt quaedam alia minuta, quae homini proueniunt, sicut herbae quae nascuntur in hortis, & alia huiusmodi: ergo nec de illis homo decimas dare tenetur.

¶ 4. Praet. Homo non potest soluere nisi id, quod est in eius potestate: sed non omnia, quae proueniunt homini de fructibus agrorum, aut animalium, remanent in eius potestate, quia quaedam aliqui subtrahuntur per furtum, vel rapinam: quaedam vero quodcumque in aliam transferuntur per venditionem: quaedam etiam debentur, sicut principibus debentur tributa, & operarijs debentur mercedes. ergo de his non tenetur aliquis decimas dare.

SED CONTRA est, quod dicitur Genes. 28. Cunctorum, quae dederis mihi, decimas offeram tibi: sed omnia quae homo habet, sunt ei data diuinitus. ergo de omnibus debet decimas dare.

RESPON. Dicendum, quod de vnaquaque re preceptum est iudicandum secundum eius radicem. Radix autem solutionis decimarum est debetum, quo seminariis spiritualibus, debentur carnalia, secundum illud Apost. 1. ad Cor. 9. Si nos vobis spiritualia seminauimus, non magnum est si carnalia vestra metamus. Su-

per hoc enim debitum fundatur Ecclesiae determinationem solutionis decimarum. Omnia autem quaecumque homo possidet, sub carnalibus continentur: & ideo de omnibus possidentibus decimas sunt soluendae.

AD PRIMUM ergo dicitur, quod specialis ratio fuit, quare in veteri lege non fuit datum preceptum de personalibus decimis secundum conditionem populi illius, quia illi omnes aliae tribus certas possessiones habebant, de quibus poterant sufficienter providere Levitis, qui carebant possessionibus: non autem interdicebatur eis, quod de alijs operibus honeste lucrarentur, sicut & alij Iudaei. Sed populus nouae legis est ubique per mundum diffusus, quorum plurimi possessiones non habent, sed de aliquibus negotijs viuunt, qui nihil conferunt ad subsidium ministrorum Dei, si de eorum negotijs decimas non soluere. Ministri etiam nouae legis interdicitur, ne se ingerant negotijs lucrativis, sicut illud lectu dicit ad Timoth. 2. Nemo militans Deo, implicet se secularibus negotijs. Et ideo in noua lege tenentur homines ad decimas personales, sicut consuetudine patriae, & indigentiam ministrorum. Vnde Aug. * dicit, & habetur 16. q. 1. c. Decima. De militia, de negotio, & artificijs, redde decimas.

AD SECVNDVM dicendum, quod aliqua male acquiruntur dupliciter. Vno modo, quia ipsa acquisitione facta, quia acquiruntur per rapinam, vel usuram, quae homo tenetur restituere de eis decimas dare: tamen si aliquis acquiruntur ex turpi causa, sicut de fructibus, de fructu eius tenetur restituere, quia fructus illi non sunt ex virtute munere. Quaedam vero dicuntur male acquiruntur ex turpi causa, sicut de fructu strionatu, & alijs huiusmodi, quae non tenentur restituere. Vnde de talibus tenentur decimas reddere, quia modum aliarum personalium decimarum Ecclesia non debet eas recipere, quod si non videatur eorum peccatis communitatis poenitentierint, possunt ab eis de his decimas accipi. Ad tertium dicendum, quod non tenentur in finem, sicut iudicanda secundum radicem suam. Decimarum autem solutio tenetur fieri, sed propter ministrorum necessitatem, sicut etiam tenentur decimas dari, ut etiam minima composita per Philosophum * 4. Ethic. & ideo hoc tenentur restituere, ut de huiusmodi ministris restituerent, sed relinquere hoc arbitrio dare voluntatem, quia quilibet computatur. Vnde per scripturam legis iustitiam sibi ascribuntur, & decimas decimas soluunt. Nec tenentur reddere decimas, sed solum de hoc, quod rituaalia precepta continentur, & eos secundum se comendabiles esse.

hæc oportuit facere. I. tempore legis, vt Chryf. * exponit. Quod etiam videtur magis in quanda decemiam sonare, q̄ in obligationem. Vnde & tunc de huiusmodi minutis reb̄s nō tenentur homines decimas dare, nisi forte propter consuetudinem patriæ. Ad quartum dicendum, q̄ de his quæ furto, vel rapina tolluntur, ille a quo auferuntur, decimas tollere nō tenetur anteq̄ recuperet, nisi forte propter culpā, vel negligētiā suā damnū incurrerit: quia et hoc Ecclesia nō debet damnificari. Si verō vedat r̄m̄icum non decimatū, potest Ecclesia decimas exigere & ab emptore, quia habet rē Ecclesiæ debitā: & a venditore, quia quātum est de se, Ecclesiam defraudauit: vno tñ soluēre, alius nō tenetur. Debentur autē decimæ de fructibus terræ, inquantū proueniunt ex diuino munere: & ideo decimæ non cadūt sub tributo, nec etiā sunt obnoxie mercedi operariorum. Et ideo non debent prius deduci tributa, & pretium operariorum, q̄ soluātur decimæ: sed ante omnia debent decimæ solui ex integris fructibus.

ARTICVLVS III.

Utrum decimæ sint clericis dandæ.

AD TERTIVM sic proceditur. Vt, q̄ decimæ non sint clericis dandæ. Leuitus. n. in veteri testō decimæ dabantur, quia non habebant aliquā partē in possessionibus populi, vt habetur Nu. 18. sed clerici in nouo testamento habent possessiones & patrimoniales interdū, & Ecclesiasticas, recipiunt insuper primitiuas & oblationes pro viuīs & mortuis. Superfluum ergo est quod eis decimæ dentur. ¶ 2. Præ. Contingit quōque, q̄ aliquis habet domiciliū in vna parochia, & colit agros in alia. Vel aliquis pastor ducit gregem per vnā partem anni in terminis vnus parochiæ, & alia parte anni in terminis alterius: vel habet ouile in vna parochia, & pascit oues in alia, in quibus, & cōsimilibus casibus nō v̄ posse distingui quibus clericis sint decimæ soluendæ. ergo non videtur, q̄ aliquibus clericis determinatæ sint soluendæ decimæ.

¶ 3. Præ. Generalis cōsuetudo habet in quibusdam terris, q̄ milites decimas ab Ecclesia in feudum tenent: religiosi etiam quidam decimas accipiunt: non ergo videtur, q̄ solum clericis curā animarum habentibus decimæ debentur.

SED CONTRA est, q̄ d̄r Nu. 18. Filijs Leui dedi oēs decimas Israel i possessionē p̄ ministerio, quo seruiūt mihi in tabernaculo: sed filijs Leui succedūt clerici i nouo testō. ergo solis clericis decimæ debent.

RESPON. Dicēdū, q̄ circa decimas duo sunt cōsiderāda. s̄p̄sum ius accipiendi decimas, & ipsæ res quæ noīe decimæ dantur. Ius autē accipiendi decimas spirituale est. Cōsequit̄. n. illud debitū, quo ministris altaris debentur sumptus de

A ministerio, & quo seminātibz spiritualia debentur tēporalia, q̄ ad solos clericos p̄tinet habētes curā aīarū: & ideo eis solum cōpetit hoc ius hēre. Res autē q̄ noīe decimarū danf, corporales sunt: vnde possunt in vsū quorūlibet cedere, & sic possūt et ad laicos puenire.

AD PRIMUM ergo dicēdū, q̄ in veteri lege, sicut dictum * est, speciales quædam decimæ deputantur subuētionī pauperum: sed in noua lege decimæ dantur clericis nō solum propter sui sustentationē, sed etiā vt ex eis subueniant pauperibz: & ideo nō superflui sunt: sed ad hoc necessariæ sunt possessiones Ecclesiasticæ, & oblationes, & primitiæ simul cū decimis.

AD SECUNDVM dicēdū, quod decimæ personales debentur Ecclesiæ, in cuius parochia hō habitat: decimæ verō p̄diales rōnabiliter magis videtur p̄tinere ad Ecclesiā, in cuius terminis p̄dia sita sunt: tñ iura determinant, q̄ in hoc seruicū cōsuetudo diu obr̄ta. Pastor autē, qui diuersis tēporibz in duabus parochijs gregē pascit, dēt proportionaliter vtrique Ecclesiæ decimas soluere. Et quia ex pascuis fructus gregis proueniunt, magis debetur decimæ gregis Ecclesiæ, in cuius territorio grex pascitur, q̄ illi, in cuius territorio ouile locat.

AD TERTIVM dicēdū, quod sicut res noīe decimæ acceptas, pōt Ecclesia alicui laico tradere: ita et pōt ei concedere, vt dandas decimas ipsi accipiāt, iure accipiendi ministris Ecclesiæ reseruatō, siue pro necessitate Ecclesiæ, sicut quibusdā militibus decimæ debentur in feudū per Ecclesiā cōcessę: siue et ad subuētionem pauperū, sicut quibusdam religiosi laicis, vel nō habētibus curā animarum aliq̄e decimæ sunt cōcessę p̄ modū elemosinę: quibusdā tñ religiosi competit accipere decimas ex eo, quod habent curā animarum.

ARTICVLVS IIII.

Utrum etiam clericis teneantur decimas dare.

AD QVARTVM sic proceditur. Vt, q̄ et clericis teneantur decimas dare: quia de iure cōi Ecclesia parochialis debet recipere decimas p̄diorū, quæ in territorio eius sunt. Contingit autē q̄ndōq; q̄ clericis habēt in territorio alicuius parochialis Ecclesiæ aliqua p̄dia propria, uel etiā aliqua alia Ecclesia habet ibi possessiones ecclesiasticas. ergo videtur, quod clericis tenentur dare p̄diales decimas. ¶ 2. Præ. Aliqui religiosi sunt cle-

ex hoc habes, quod ius præbendæ annexæ ministerio altaris, aut curæ animarum, sic quod propter alterum horum ordinata sit præbenda, spirituale est, qm̄ utrumque horum spiritualia est, ut patet. Nec obstat quod ius decimarum sit ab Ecclesia. Est namque ab Ecclesia vtrūque, quantum ad determinatōnem, scilicet, quod decima pars, & quod per modū præbendæ debeatur: sed non quod ad fundamentum iuris, scilicet ministerium altaris, & seminatōnem spiritualiū: hæc enim spiritualia sūt, & a Deo ordinata. Et quoniam eadē ratio est de iure ex ministerio diuini cultus & altaris quo ad spiritualitatem, quia vtrūque ministeriū spirituale est: idcirco ius præbendę cuiusque cōpetens clericis, quia diuino cultui sunt addicti, spirituale esse ex hoc loco habes. Et hæc bene notabis in materia simoniæ.

¶ In responsione ad primum eiusdem articuli habes clarē doctrinam in 1. articulo discussam de excessu decimarum in noua lege.

¶ Super Quæstionis octuagesimæ septimæ articulum quartū. In art. 4. eiusdē q̄ obiecto quorundam occurrit, quod illud in responsione ad primum, scilicet, q̄ clericis de proprijs p̄dijis tenentur decimas soluere, etiam si sint eiusdem Ecclesiæ clerici, quoniam extra de decimis. c. Nouū, dicitur, quod illi clericis debet solvere decimas, qui a clericis spiritualium ministeriorum labores accipiunt. Ex quo patet, quod quia clericis eiusdem Ecclesiæ nō accipiunt ministeria spiritualia a clericis, sed ipsi simul populo ministrant, ideo non tenentur ad decimas.

¶ Ad hoc dicitur, q̄ licet ex illa Decretali, quidam contra auctorem, & Glossam ibidē hoc opinentur, secundum tamen

Art. 1. huius quæst. ad 4. præcipue.

tamen veritatem ex illa Decretali hoc non habetur: quia Decretalis non dicit, quod illi soli teneantur: sed dicit, quod illi teneantur, cum quo fiat, quod etiam alij teneantur. Et ratio pro authoritate est ex parte modi habendi, ut proprium, vel commune, ut patet in littera, & ex parte personae: quia per accidens est, quod clericus teneatur sine Ecclesia. Accidit enim quod iste homo dominus agri sit in parochia, sit clericus huius Ecclesiae.

¶ In eadem responsione ad primum, dubium occurrit circa illud, scilicet praedia Ecclesiae non sunt ad decimas soluendas obligata, etiam si sint infra terminos alterius parochiae. Nam ex hoc sequeretur, quod aliqua Ecclesia frandaretur suis decimis, ut patet, si ponamus quod omnia praedia infra terminos alicuius parochiae donarentur a diversis, diversis alijs Ecclesijs possidentibus cuncta, spoliata remaneret parochialis illa Ecclesia sine decimis.

¶ Ad hoc dicitur, quod statutum Ecclesiae, quod ibi praedia Ecclesiae curatae non sint obnoxia decimis alterius Ecclesiae curatae, intelligendum est cum grano salis, scilicet sine notabili damno Ecclesiarum, ut colligi potest ex cap. Suggestum, extra, de decimis. Ne contingat, quod vnus esturiat, & alius ebrius sit. Aequitas namque non patitur statuta Ecclesiae deordinationem tale inducere. Propter quod in similibus casibus debent praedia extraneis curatis Ecclesijs donata transire cum onere suo, ut scilicet solitas parochiali Ecclesiae decimas soluant. Et in tali casu clerici per accidens a clericis decimas exigent. Per se namque exigunt a praedictis sibi obnoxiiis. Vnde non violaretur capitulum secundum in sui principio

rici, qui tamen tenentur dare decimas Ecclesijs ratione praediorum, quae etiam manibus proprijs excolunt. ergo vs quod clerici non sint immunes a solutione decimarum.

¶ 3 Prax. Sicur Num. 18. praecipitur, quod Leuita a populo decimas accipiant: ita etiam praecipitur, quod ipsi dent decimas summo sacerdoti. ergo quia ratione laici debet dare decimas clericis, eadem ratione clerici debent dare decimas summo Pontifici.

¶ 4 Prax. Sicut decima debent cedere in sustentationem clericorum: ita etiam debent cedere in subventionem pauperum. Si ergo clerici excusantur a solutione decimarum, pari ratione excusantur & pauperes: hoc autem est falsum. ergo & primum.

SED CONTRA est, quod dicitur * Decretalis Paschalis Papae. Notum genus exactionis est, ut clerici a clericis decimas exigant.

RESPON. Dicendum, quod idem non potest esse causa dandi, & recipiendi, sicut nec causa agendi, & patiendi. Contingit autem de diuersis causis & respectu diuersorum eundem esse dantem & recipientem, sicut agentem & patientem. Clericis autem, in quantum sunt ministri altaris, spiritualia populo seminantes, decimae a fidelibus debentur: vnde tales clerici, in quantum clerici sunt, id est, in quantum habent Ecclesiasticas possessiones, decimas soluere non tenentur. Ex alia vero causa, scilicet propter hoc, quod possident proprio iure, vel ex successione parentum, vel ex emptione, vel quocumque huiusmodi modo, sunt ad decimas soluendas obligati.

Vnde patet responsio ad PRIMUM: quia clerici de proprijs praedijs tenentur soluere decimas parochiali Ecclesiae, sicut & alij etiam, si ipsi sint eiusdem Ecclesiae clerici: quia aliud est habere aliquid ut proprium, aliud ut commune. Praedia vero Ecclesiae non sunt ad decimas soluendas obligata, etiam si sint infra terminos alterius parochiae.

AD SECUNDUM dicendum, quod religiosi, qui sunt clerici, si habeant curam animarum, spiritualia populo dispensantes, non tenentur decimas dare, sed possunt eas recipere. De alijs vero religiosis, etiam si sint clerici, qui non dispensant populo spiritualia, est alia ratio. Ipsi enim tenentur de iure communi decimas dare: habent tamen aliquam immunitatem secundum diuersas concessionis eis a sede

Apostolica factas.

AD TERTIUM dicendum, quod in veteri lege primitiae debebantur sacerdotibus, decimae autem Leuitae erant. Dominus mandauit, ut ipsi loco primitiarum soluerent summo sacerdoti decimas decimae. Vnde nunc eadem ratione tenentur clerici summo Pontifici decimas dare, si exigeret. Naturalis enim ratio dicit, quod illis, qui habent curam animarum, de communi multitudinis statu prouideatur: vnde possunt exquiri ea, quae pertinent ad communem salutem.

AD QUARTUM dicendum, quod decimae debent cedere in subventionem pauperum per dispensationem clericorum: & ideo pauperes non habent causam accipiendi decimas, sed tenentur eas dare.

QVAESTIO LXXXVIII.
De voto, per quod aliquod Deo promittitur, in duodecim articulos diuisa.

H ENDE consideranda est de voto, per quod aliquid Deo promittitur.

ET circa hoc quaeruntur duodecim.

¶ Primo, Quid sit votum.

¶ Secundo, Quid cadat sub voto.

¶ Tertio, De obligatione voti.

¶ Quarto, De utilitate vouendi.

¶ Quinto, Cuius virtutis sit actus.

¶ Sexto, Vtrum magis meritorium sit facere aliquid ex voto, quam sine voto.

¶ Septimo, Vtrum votum sit dispensabile, vel commutabile.

¶ Octauo, Vtrum possint vouere qui sunt potestati alterius subiecti.

¶ Nono, Vtrum pueri possint voto obligari ad religionis ingressum.

¶ Decimo, Vtrum votum sit dispensabile, vel commutabile.

¶ Undecimo, Vtrum in solemnitate voto continentia possit dispensari.

¶ Duo decimo, Vtrum requiratur in dispensatione voti, superiorum auctoritas.

ARTICULVS PRIMVS.
Vtrum votum consistat in solo proposito voluntatis.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod votum consistat in solo proposito voluntatis: Quia secundum quosdam votum est conceptio boni propositi cum animi deliberatione firmata, qua quis ad aliquid factum, vel non factum se Deo obligat: sed conceptio boni pro-

In Decret. lib. 3. tit. 30. cap. 2.